

BESKYTTELSES- OG RISIKOFAKTORER

	Beskyttelsesfaktorer	Risikofaktorer
Individuelle	<ul style="list-style-type: none">• Gode verbale og sosiale ferdigheter• Har hobbyer/interesser og får bekreftelse på et talent gjennom disse aktivitetene• Avbalansert og ikke hissig temperament• Godt selvbilde• Kreativitet	<ul style="list-style-type: none">• Høyt fravær fra barnehage/skole• Vanskelig temperament• Svake verbale og sosiale ferdigheter• Hyperaktivitet og konsentrasjonsvansker• Er sky - trekker seg tilbake og virker utrygg• Vansker med å etablere aldersadekvate vennskap• Uvanlig høy forekomst av aggressiv og opposisjonell atferd• Nevrologisk/genetisk svikt eller skade• Vært/er vitne til eller utsatt for vold• Utsatt for omsorgssvikt eller overgrep
Familie	<ul style="list-style-type: none">• Omsorgsfull og konsekvent oppdragelse• Ikke- aggressiv og voldelig oppdragelse• God emosjonell tilknytning til minst en forelder eller annen person i familien• Foreldre med høyere utdanning som er i jobb• Et godt forhold og jevnlig kontakt med sine søsken• God kommunikasjon og godt samspill i familien	<ul style="list-style-type: none">• Ettergivende eller aggressiv oppdragelse• Uklare grenser og forventninger til barnet• Langvarig og høyt konfliktnivå mellom familiemedlemmer• Manglende oversikt og oppfølging av barnet• Samlivsbrudd• Svak eller usikker emosjonell tilknytning til foreldrene• Lite og/eller svakt familie-/vennenettverk• Vold, kriminalitet eller rus hos foreldrene• Fysisk straff, seksuelt misbruk, omsorgssvikt
Venner	<ul style="list-style-type: none">• Tilknytning til prososiale jevngamle/venner	<ul style="list-style-type: none">• Avvisning fra jevnaldrende• Lav sosial status hos venner• Rusbruk og kriminalitet hos venner• Andre barn og unges forsterkning av antisosial atferd
Skole/ barnehage	<ul style="list-style-type: none">• Få, men klare felles regler og regelhåndhevelse• Tydelige forventninger og hyppig oppmuntring av prososial atferd• God klasseledelse (støttende, relasjonsorientert, tydelig, konsekvent)• God tilhørighet• Positiv relasjon til lærer• Handlingsplan for forebygging/håndtering av problematferd og for å fremme sosial kompetanse• Utvikle kompetanse og positive aktiviteter• En barnehage/skole preget av inkludering av barnemangfoldet, gode relasjoner mellom de ansatte og barna.• En klar struktur og god kontakt mellom barnehage/skole og hjemmet• Foreldre som engasjerer seg i barnas barnehage-/skolehverdag	<ul style="list-style-type: none">• Uklare regler og inkonsekvent regelhåndhevelse• Uklare forventninger og lite oppmuntring av prososial atferd• Mobbing• Dårlig klasseledelse• Dårlig klassemiljø• Negativ og konfliktfylt relasjon mellom elev og lærer• Lite struktur og dårlig kontakt mellom voksne og barn• En barnehage/skole som preges av høyt sykefravær eller utskiftninger av ansatte
Nærmiljø	<ul style="list-style-type: none">• Enighet om de grunnleggende verdiene i oppdragelsen av barnet mellom de som er aktive i omsorgen for barnet (barnehage/skole, besteforeldre, foreldre)• Fravær av sosial fattigdom og fravær av store sosiale forskjeller• Sosialt fellesskap og kontroll• Minst én betydningsfull voksen og prososiale venner	<ul style="list-style-type: none">• Et belastende nærmiljø med høy arbeidsledighet, høy kriminalitet og mye rusmisbruk• Lav sosial kontroll• Dårlige boforhold, fattigdom• Kriminelle og voldelige rollemodeller